

КОВИД-19 ЦАР ТАХЛЫН ТАРХАЛТ, ЭМНЭЛ ЗҮЙН ПРАКТИК: ГАДААД, ДОТООД НӨХЦӨЛ БАЙДЛЫН ТОЙМ

(2020 оны 11-р сарын 23-ны байдлаар)

Д.Амаржаргал (Ph.D), Ц.Ариунаа,
Б.Туул

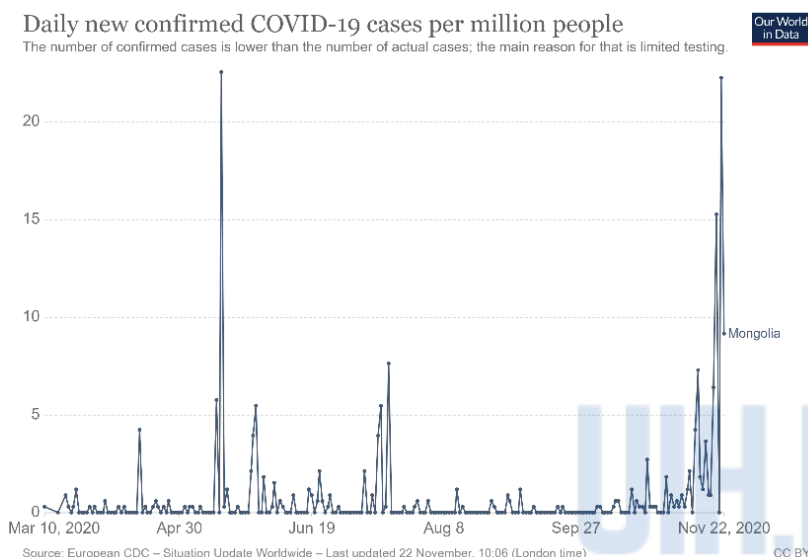
КОВИД-19 ЦАР ТАХЛЫН МОНГОЛ УЛСЫН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ

Цар тахлын дэгдэлт, өвчлөл, эдгэрэлт, нас баралт болон цагийн байдал

2020 оны 11 дүгээр сарын 22-ны өдрийн байдлаар Монгол Улсад 608 тохиолдол, 337 эдгэрэл бүртгэгдсэн байна. Эмнэлгээс эдгэрч гарсан 337 хүнээс 28 нь дараагийн шатны тусгаарлах байранд, 7 хүн орон нутаг руу нутаг буцсан, бусад нь гэрийн ажиглалтад байна.

Үүнээс зөөвөрлөгдсөн тохиолдол 377,⁹⁶ дотоодын халдвар 172 байгаа нь 2020 оны 11 сарын 22-ны байдлаар дэлхийд шинэ тохиолдлын тоогоор дээрээсээ 111-д жагсаж Куба ба Рванда улсуудын дунд орсон байна.⁹⁷

(Зураг 1.⁹⁸ Монгол дахь өдөр тутмын шинэ тохиолдол 1 сая хүн тутамд)

Тархалтын байдлыг авч үзвэл, 2020.11.22-ны өдрийн 11.00 цагийн байдлаар нийслэл болон 5 аймагт кластер байдлаар вирус тархсан байна. Сэлэнгэ аймагт дайралтын түвшин (attack rate) 7 хувь, Улаанбаатарт дайралтын түвшин 4,9 хувь байна. 2020.11.21-нд 1305 хүнд шинжилгээ хийснээс Улаанбаатарт шинээр

⁹⁶ <https://covid19.mohs.mn/p/cat/post/57/>

⁹⁷ <https://www.worldometers.info/coronavirus/>

⁹⁸ <https://ourworldindata.org/coronavirus-data-explorer?zoomToSelection=true&time=earliest..latest&country=~MNG®ion=World&casesMetric=true&interval=daily&perCapita=true&smoothing=0&pickerMetric=location&pickerSort=asc>

2 нийт 40, Сэлэнгэд шинээр 19 нийт 77, Дарханд шинээр 4 нийт 20 тохиолдол бүртгэгджээ. Сайн дураараа оношлуулах цэгээр нийт 41.810 хүн шинжилгээ өгсөн байна. Үүнээс хоёрдогч хавьтлын 7.500 хүн байгааг илрүүлсэн.

Цар тахлын хариу арга хэмжээний үндсэн чиглэл

КОВИД-19 цар тахлын үед Монгол Улсын Засгийн газар, УОК, Эрүүл мэндийн яамнаас дараах үндсэн гурван чиглэлд анхаарал хандуулан ажиллаж байна. Үүнд:

1. Тархалтыг хумих буюу барьж авч зогсоох,
2. Тандалт, хариу арга хэмжээ,
3. Эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээний хүчин чадал, чадавхыг нэмэгдүүлэх тал дээр төлөвлөгөөний дагуу хариу арга хэмжээ авч шуурхай ажиллаж байна.

Цар тахлын оношилгоо, эмчилгээ

Манайд тохиолдож буй эмнэл зүйн онцлог

Эмнэл зүйн шинж тэмдгийн хувьд, ханиах, толгой өвдөх, нусгайрах, амт үнэр мэдэхгүй болох тул энгийн ханиадтай андуурахгүй байхыг Эрүүл мэндийн яамнаас санууллаа. Манай улсад халдварын нууц үе нь 5,2 хоног байна. Одоогийн байдлаар кластер халдвар болох гэр бүлийн 43 хүн илрүүлснээс бусдад тараасан байх эрсдэлтэй 23 хүн байна.

Эмнэлгээс гарсны дараах хяналт

Эдгэрч гарч буй өвчтөнүүд эмнэлгээс гарахдаа 5 төрлийн шинжилгээ өгдөг ба вирус илрэхгүй болсон тохиолдолд эмнэлгээс гаргаж байна. Дараагийн шатанд 14 хоног тусгаарлах байранд байлгаж хяналт тавин, дахин вирусийн шинжилгээнд хамруулж, сөрөг гарвал гэртээ харьж байна. Эмнэлгээс эдгэрч гарсан бүх иргэд хяналтад байгаа ба хамт байдаг гэр бүл ойр дотны хүмүүсээс байнгын шинжилгээ авч, хяналтандаа байлгаж байна.⁹⁹

Оношлуурын хүртээмж

Оношлуурын тухайд, БНСУ-д үйлвэрлэсэн 2 төрлийн баталгаат оношлуур авч хэрэглэж байгаа ба нийслэлд 18 цэгт сайн дурын шинжилгээ авах цэг ажиллаж байна.¹⁰⁰ Монгол Улс дотооддоо оношлуур үйлдвэрлэж хэрэгцээгээ бүрэн хангах боломжтой хэдий ч одоогоор энэ асуудал шийдвэрлэгдээгүй байна. Тухайлбал, ХБНГУ-ын Мюнхений Техникийн их сургуулийн Эрдэм шинжилгээний багийн ахлагчаар ажиллаж буй доктор Д.Нямбаярын боловсруулсан оношлуурыг Монголд хийх зардал ердөө 1,000 төгрөг хүрэхээргүй байгаа ба гаднаас импортоор авч буй оношлуураас 7 дахин хямд зардлаар үйлдвэрлэх боломжтой гэсэн тооцоо гарсан.¹⁰¹ Тэрбээр коронавирусийн оношлуурыг дотооддоо үйлдвэрлэж, хэрэглээнд нэвтрүүлэх зорилгоор Эрүүл мэндийн сайдын тушаалаар байгуулсан ажлын хэсэгт багтаж ажилласан эрдэмтдийн нэг юм.

Цар тахлын үед Монгол эрдэмтдийн бүтээсэн оношлуурыг хурдан шуурхай, хүрэлцэхүйц хэмжээгээр үйлдвэрлэх нь тархалтыг хянах, хорио цээрийг

⁹⁹ <https://www.mohs.mn/news/4786>

¹⁰⁰ 2020.11.22 11.00 цагийн ЭМЯ мэдээлэл

¹⁰¹ https://ikon.mn/opinion/21gy?fbclid=IwAR01b1rWfTGA0KVMi55n1gyOlNPh4bGdrg-gxNqcg8M_5oVDCxNP4gBW0

чангатгах болон сулруулах (шинэ тохиолдлын тоо 14 хоногийн турш буурч, нийт тестийн 5%-с дооших нь эерэг гарсан тохиолдолд сулруулах) зэрэг нэн чухал ач холбогдолтой байгаа тул энэ тал дээр боловсон хүчин, лабораторийн баазыг бүрдүүлэн Монгол эрдэмтдийн гарган авсан оношлуурын олон улсын баталгаат байдлыг шалгуулж, цаг алдалгүй хэрэглээнд нэвтрүүлэх хэрэгцээ шаардлага байна гэж үзэж байна.

Монгол Улсаас дэлхийн бусад орнууд, олон улсын байгууллагуудаас эмнэлзүйн чиглэлээр авч буй тусламж дэмжлэг

Shape Mongolia ТББ-аас Монгол Улсад цар тахалтай тэмцэхэд зориулан олон улсын байгууллагуудаас олгосон зээл тусламжийг дараах байдлаар нэгтгэн гаргажээ. (Зураг 2) . Монгол Улс нийтдээ 1,9 их наяд төгрөгтэй тэнцэх хэмжээний тусламж дэмжлэгийг гадаадаас авсан бай ба үүнээс эрүүл мэндийн салбарт зориулсан тусламж 861,884,800,000 төгрөг болсон байна.

Зураг 2. МУ-ын цар тахалтай холбогдуулж авсан зээл тусламж

МУ-ын КОВИД-д зориулж олон улсын байгууллагаас авсан зарим зээл тусламж					
Албан Байгууллага	Date	Amount	Tugruk	Purpose/M	
АНУ	3/24/20	\$ 1,200,000	3,360,000,000		
АХБ	3/1/20	\$ 1,000,000	2,800,000,000	Эмнэлгийн багаж төхөөрөмж *	
Дэлхийн Банк	3/25/20	\$ 2,200,000	6,160,000,000	Эмнэлгийн багаж төхөөрөмж *	
Дэлхийн Банк	4/2/20	\$ 26,900,000	75,320,000,000	Эмнэлгийн багаж төхөөрөмж *	
Дэлхийн Банк	4/24/20	\$ 41,000,000	114,800,000,000	УБ- халууны шугам шүлжээ	
Дэлхийн Банк	4/24/20	\$ 12,000,000	33,600,000,000	330 сумын хөгжил	
Европийн Холбоо	5/29/20	\$ 43,000,000	145,598,000,000	Залуучууд болон хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүст ажлын байр бий болгоход зориулсан	
Европийн Холбоо	5/29/20	\$ 16,000,000	54,176,000,000	Эдийн засгийн хөгжилтөнд	
АХБ	5/12/20	\$ 100,000,000	280,000,000,000	Эдийн засаг/эрүүл мэнд *	
Хятад Улс	5/16/20	\$ 13,000,000	36,400,000,000	Эрүүл мэнд *	
АХБ	5/30/20	\$ 30,000,000	84,000,000,000	яаралтай агуулах барих, дунд шатны эмнэлгүүдэд ариутгалын тасгийг шинэчлэх *	
Япон Улс	6/12/20	\$ 9,316,000	26,084,800,000	Эдийн засаг/эрүүл мэнд *	
Дэлхийн Банк	6/3/20	\$ 99,000,000	277,200,000,000	Эдийн засаг/эрүүл мэнд *	
Дэлхийн Банк	6/19/20	\$ 20,000,000	56,000,000,000	Ажлын байр бий болгох	
АХБ	6/23/20	\$ 26,400,000	73,920,000,000	Эмзэг бүлэг болон эмэгтэйчүүдийн эдийн засаг/эрүүл мэнд *	
НҮБ	7/25/20	\$ 1,000,000	2,800,000,000		
АХБ	9/3/20	\$ 1,500,000	4,200,000,000		
Япон Улс	10/10/20	\$ 230,000,000	644,000,000,000		
		\$ 673,516,000	1,920,418,800,000		

(* Эрүүл мэндийн чиглэлээр авсан зээл тусламж)

2020 оны 11 дүгээр сарын 16-нд Эрүүл мэндийн сайд Т.Мөнхсайхан, ДЭМБ-ын Монгол дахь суурин төлөөлөгч Сергей Диордица нар ХӨСҮТ болон Цэргийн төв эмнэлэгт ДЭМБ-аас хандивлаж буй 96 мянган ам.долларын үнэ бүхий эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, тоног, төхөөрөмжийг гардуулан өгсөн.

Одоогийн байдлаар цэргийн төв эмнэлэгт 440 ор, ХӨСҮТ-д 400 ор, Яармагийн шинэ төрөх эмнэлэгт 500 орыг бэлтгэсэн. Шаардлагатай тохиолдолд эдгээрийн 10 хувийг эрчимт эмчилгээний зориулалтаар ашиглана. ДЭМБ-аас эмч, ажилчдын хамгаалах хувцас, амьсгалын аппарат, монитор зэрэг шаардлагатай

тоног төхөөрөмжүүдийг хүлээн авч, эмнэлгүүдэд хүлээлгэн өгөв.¹⁰² Мөн манай улсад 167 ширхэг амьсгалын аппарат бэлэн байгаа ба Дэлхийн банкнаас МУЗГ-ын хүсэлтийн дагуу нэмж 50 амьсгалын аппаратыг хүлээлгэн өгсөн. Одоогоор манай улсад амьсгалын аппаратанд орсон хүндрэлтэй өвчтөн байхгүй байгаа тухай 2020 оны 11 дүгээр сарын 22-ны 17.00 цагийн ЭМЯ ны мэдээлэлд дурдав.

Эрүүл мэндийн яам, холбогдох мэргэжлийн байгууллагуудаас цар тахлын эмнэлзүйн практикт дагаж мөрдөхөөр гаргасан заавар, зөвлөмжүүд

2020.11.22-ны ЭМЯ-ны мэдээллээр, Монгол Улс ДЭМБ-ын гишүүн орны хувьд тус байгууллагаас гаргасан удирдамжийн дагуу коронавирусийн эмчилгээ хийж байгаа тухай мэдээлсэн. Эмчилгээг дараах 3 үе шатаар хийж байна. Үүнд:

1. Вирусийн эсрэг эмчилгээ
2. Дархлаа дэмжих эмчилгээ (энэ нь 2 төрөлтэй ба энгийн дархлаа дэмжих аргад спортоор хичээллэх, бүрэн унтаж амрах, эрүүл хооллох зэрэг аргууд ордог бол өвөрмөц аргад вакцинжуулалтыг хамааруулж ойлгоно. Манай улс одоогоор дэлхийн нийт хүн амын 20 хувийг вакцинжуулах КОВАКС хөтөлбөрт элсэн ороод байна. Энэ хөтөлбөрийн хүрээнд эхний ээлжинд эрсдэлтэй бүлэг болох эмч, эмнэлгийн ажилчид, цагдаа, гааль, онцгой байдлын алба хаагчид ба өндөр настан, архаг хууч өвчтэй хүмүүсийг хамруулах ба дараагийн ээлжинд нийт иргэдийн 60 хувийг хамруулахаар Засгийн газраас төлөвлөсөн)
3. Хүндрэлийн эсрэг эмчилгээ

Иргэдэд коронавирусийг ямар эмээр эмчлэх тухай зарлахгүй байгаа нь иргэд гэрээр өөрийгөө эмчлэх ородлого хийж олон хүнд халдвар тараахаас сэргийлж байгаа хэмээн ЭМЯ-ны мэдээлэлд дурьдав.

КОВИД-19 цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах эрх зүйн орчин

Монгол Улсын Их Хурлаас КОВИД-19 цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах тухай хуулийг 2020 оны 4 сарын 29-нд баталсан.¹⁰³

Хуулийн зорилго нь коронавирусийн халдварт цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, нийгмийн эрүүл мэндийг хамгаалах, хүний эрхэд тодорхой хязгаарлалт хийх, холбогдох шийдвэрийг шуурхай гаргах, нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, зохион байгуулалтын асуудлыг Засгийн газар онцгой журмаар шийдвэрлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад чиглэгдсэн.

Уг хуульд зааснаар Монгол Улсын Их Хурал цар тахлын онцгой нөхцөлд дараах эрх, үүргийг хэрэгжүүлнэ. Үүнд :

- a. Цар тахлын үед шуурхай авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээтэй холбогдсон хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төслийг дараалал харгалзахгүйгээр хэлэлцэн шийдвэрлэх;
- b. Хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төслийг Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуульд заасны дагуу шуурхай хянан хэлэлцэх;

¹⁰² <https://www.mohs.mn/news/4783>

¹⁰³ <https://www.legalinfo.mn/law/details/15312?lawid=15312>

- с. Цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах талаар Засгийн газраас авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээнд тогтмол хяналт тавих.

Эрүүл мэндийн яамнаас батлан гаргасан халдварт цар тахлын үед дагаж мөрдөх тушаал, албан даалгавар, заавар, зөвлөмжүүд (ЭМЯ-ны цахим хуудаснаас авав):¹⁰⁴

1. Коронавируст халдварын үеийн эмнэлзүйн түр заавар (2020.02.12-ны эрүүл мэндийн салбарын эрдэмтэд болон ДЭМБ-аас хамтран гаргасан “Шинэ коронавируст (КОВИД-2019) халдварын тандалт, оношилгоо эмчилгээний түр заавар”-ын хүрээнд боловсруулсан)
2. Шинэ коронавирусийн халдварын болзошгүй эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, бэлэн байдлын хангах тухай албан даалгавар (ЭМС-ын 2020.01.22-ны 19 дүгээр албан даалгавар)
3. Коронавируст халдварын үед эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэх зураглал батлах тухай (ЭМС-ын 2020.02.18-ны 101 дүгээр тушаал)
4. Тархвар зүйн багийн бүрэлдэхүүн ажиллах чиглэл батлах тухай (ЭМС-ын 2020.02.03 А-55 дугаар тушаал)
5. Коронавирусийн халдварын сэжигтэй болон хөнгөн хэлбэрийн шинж тэмдэг илэрсэн хүнийг гэрээр хянах эмчлэх тухай түр заавар (ЭМС-ын 2020.04.17-ны А-247 дугаар захирамжийн хавсралт)
6. Монгол Улсын хилээр орж ирж байгаа зорчигчдыг тусгаарлах хяналтад авах зөвлөмж (2020.03.04 ХӨСҮТ-ийн ерөнхий захирал Д.Нямхүү)
7. Коронавирусийн халдварын үеийн эмнэлзүйн түр заавар шинэчлэн батлах тухай (2020.08.21-ны ЭМС-ын А-406 дугаар захирамжийн хавсралт)
8. Шуурхай хариу арга хэмжээний баг байгуулах тухай (2020.03.13-ны ЭМС-ын А-175 дугаар тушаал)
9. Шуурхай мэдээлэл, тохиолдлын удирдлагын тогтолцооны талаар авах зарим арга хэмжээний талаар (2017.12.13-ны ЭМС-ын А-508 дугаар тушаал)
10. Коронавируст халдвартай хүнд хэлбэрийн уушгины хатгааны үеийн амьсгалын замын эмчилгээ, сувилгаа, ажилбар хийх халдварын сэргийлэлт, хяналтын зөвлөмж (2020.02.23-ны ЭМЯ, ХӨСҮТ хамтарсан зөвлөмж)
11. Эмнэлзүйн зөвлөх багийн ажиллах журам, чиглэл батлах тухай (2020.01.24-ны А-32 дугаар ЭМС-ын тушаал)
12. Коронавируст халдвараас сэргийлэх бэлэн байдлыг хангах ажлын хэсэг байгуулах тухай (2020.01.25-ны А-41 дүгээр ЭМС-ын тушаал)
13. Шинэ коронавирусийн халдварын үед яаралтай бэлэн байдлыг хангах хариуцлагатай жижүүр томилон ажиллуулах тухай (2020.01.29-ны А-50 дугаар ЭМС-ын тушаал)
14. Өндөржүүлсэн бэлэн байдлын зэрэгт шилжүүлэх тухай (2020.01.13-ны А-93 дугаар ЭМС-ын тушаал)
15. Түр заавар батлах тухай (2020.02.21-ний А-135 дугаар ЭМС-ын тушаал)

¹⁰⁴ <https://www.mohs.mn/news/4577>

16. Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээг зохицуулах тухай (2020.02.28-ны А-145, 57, 37 дугаар ЭМС, ХЗДХС, БХС нарын хамтарсан тушаал)
17. Голомтод халдваргүйжүүлэлт хийх түр заавар (2020.03.28 А-188 дугаар ЭМС-ын тушаал)
18. Эмнэлзүйн заавар шинэчлэн батлах тухай (2020.03.30-ны А-205 дугаар ЭМС-ын тушаал)
19. Коронавируст халдварын үед жирэмсэн эмэгтэй, хүүхдэд эмнэлгийн тусламж үзүүлэх үйлчилгээг зохицуулах түр журам батлах тухай (ЭМС-ын 2020.04.06 ны А-222 дугаар тушаал)
20. Түр заавар батлах тухай (2020.04.17 А-247 дугаар ЭМС-ын тушаал)
21. Эрүүл мэндийн байгууллагын анхан шатны бэлэн байдал хангах тухай түр заавар журам батлах тухай (2020.04.18-ны А-248 дугаар ЭМС-ын тушаал)
22. Үйлчилгээний зарим байгууллагуудын үйл ажиллагаанд мөрдөх эрүүл ахуй, халдварын сэргийлэлтийн журам (2020.04.17-ны А-249 дүгээр ЭМС-ын тушаал)
23. Үндэсний Аюулгүй байдлын зөвлөлийг мэдээллээр хангах журам шинэчлэн батлах тухай (2018.12.11-ны А-517 дугаар ЭМС-ын тушаал)

КОВИД-19 ЦАР ТАХЛЫН ОЛОН УЛСЫН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ

Цар тахлын дэгдэлт, өвчлөл, эдгэрэлт, нас баралт болон цагийн байдал

Цар тахлын дэгдэлтийн 2 дахь давалгаанд эрчимтэй өртөж байгаа эхний 5 орны байдлыг авч үзвэл:

АНУ-д 2020.11.21-ны байдлаар коронавирусийн халдвар нийт 11 сая давсан ба тус улсад ганцхан долоо хоногт 1 сая шинэ тохиолдол бүртгэгдсэн.

Их Британи-д 2020.11.20-ны байдлаар цар тахалтай холбоотой нас баралт 598-аар нэмэгджээ. Энэ нь 5 дугаар сарын 12-ноос хойших өдрийн хамгийн өндөр өсөлт болсон байна. Их Британид нийт өвчлөлийн тоо 1,410,732-д хүрсэн байна.

Испани Улсад Ковидын нас баралт 435-аар нэмэгдсэн нь тус улсын хоёр дахь коронавирусийн давалгаанд гарсан хамгийн өндөр нас баралтын үзүүлэлт боллоо. Нийт халдварын тоо 1.5 сая давж, 1.510.023 тохиолдол бүртгэгдээд байна.

Итали Улс 2020.11.20-ны байдлаар сүүлийн 24 цагийн дотор шинээр 32191 халдвар бүртгэгдэв. Өмнөх өдрийн нас баралт 504-ээс 731 болж өссөн байна. Улс даяар бүрэн хөл хорио тогтоосон (2020.04.03)-оос хойш хамгийн өндөр өсөлт болов.

Иран Улс 2020.11.20-ны байдлаар сүүлийн 24 цагийн дотор шинэ коронавирусийн халдвар 13352-д хүрснийг Засгийн газар зарлав. Нас барсан хүний тоо 482-аар нэмэгдэж нийт нас баралт 42.461-д хүрч, Ойрхи Дорнодын хамгийн өндөр үзүүлэлт болов.

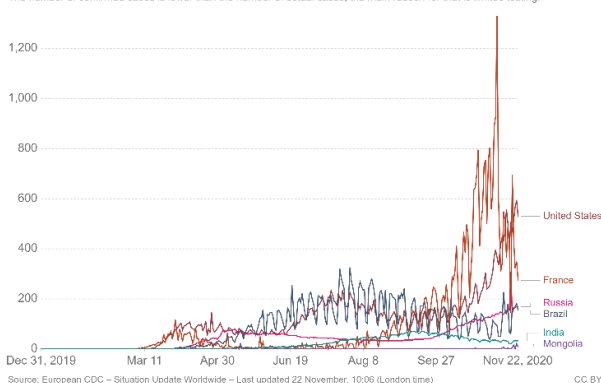
Нийт халдварын тоогоор тэргүүлж буй орнууд¹⁰⁵:

1. АНУ
2. Энэтхэг
3. Бразил
4. Франц
5. ОХУ

Зураг 3. Нийт халдварын тоогоор тэргүүлж буй орнуудын давалгаа¹⁰⁶

Daily new confirmed COVID-19 cases per million people

The number of confirmed cases is lower than the number of actual cases; the main reason for that is limited testing.

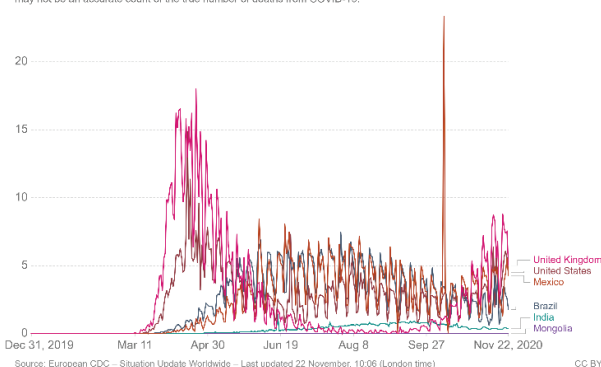
Нийт нас баралтаар тэргүүлж буй орнууд:

1. АНУ
2. Бразил
3. Энэтхэг
4. Мексик
5. Англи

Зураг 4. Нийт нас баралтаар тэргүүлж буй орнуудын нас баралт сая хүн тутамд

Daily new confirmed COVID-19 deaths per million people

Limited testing and challenges in the attribution of the cause of death means that the number of confirmed deaths may not be an accurate count of the true number of deaths from COVID-19.

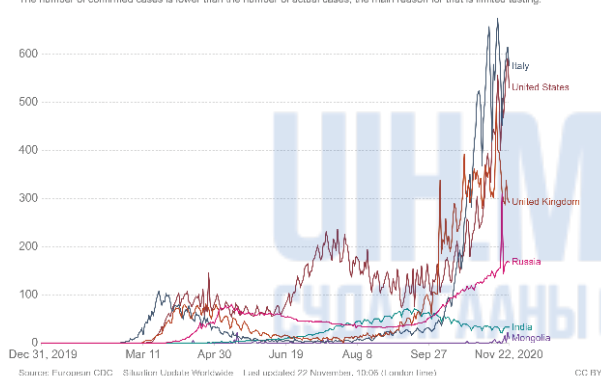
Нэг өдрийн шинэ тохиолдлын тоогоор тэргүүлж буй орнууд:

1. Америк
2. Энэтхэг
3. Итали
4. ОХУ
5. Англи

Зураг 5. Шинэ тохиолдлоор тэргүүлж буй орнуудад нэг өдрийн шинэ тохиолдлын тоо сая хүн тутамд¹⁰⁷

Daily new confirmed COVID-19 cases per million people

The number of confirmed cases is lower than the number of actual cases; the main reason for that is limited testing.

¹⁰⁵ <https://www.worldometers.info/coronavirus/>

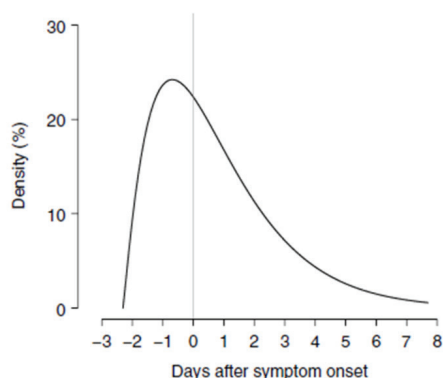
¹⁰⁶ <https://ourworldindata.org/coronavirus-data-explorer?zoomToSelection=true&time=earliest..latest&country=USA~RUS~FRA~MNG~BRA~IND®ion=World&casesMetric=true&interval=daily&perCapita=true&smoothing=0&pickerMetric=location&pickerSort=asc>

¹⁰⁷ <https://ourworldindata.org/coronavirus-data-explorer?zoomToSelection=true&time=earliest..latest&country=MNG~BEL~MEX~PAK~KAZ~KGZ®ion=World&casesMetric=true&interval=daily&perCapita=true&smoothing=0&pickerMetric=location&pickerSort=asc>

2020.11.20-нд Монгол Улс шинээр илэрсэн тохиолдлын тоогоор дээрээсээ 116 дугаарт жагсаж байсан бол 11 сарын 22-д 111-т орж байна.¹⁰⁸

Цар тахлын оношилгоо

Nature ба JAMA сэтгүүлд хэвлэгдсэн судалгаанаас харахад, КОВИД-19 халдвар авсан хүн шинж тэмдэг эхлэхээс өмнө дараагийн хүнд халдварлуулах чадвартай болдог ба бусдад халдварлуулах оргил үе нь шинж тэмдэг эхлэхийн өмнөх үе байдаг.¹⁰⁹ Өөрөөр хэлбэл шинж тэмдэг эхлэхээс 2 өдрийн өмнө халдварлуулах чадвар хамгийн өндөр байх ба шинж тэмдэг эхэлснээс 7-10 өдрийн дараа бусдад халдаах чадвар үгүй болно.¹¹⁰ Тиймээс ойрын хавьтагчийг илрүүлэхдээ шинж тэмдэг эхлэхээс 2 өдрийн өмнөх хугацааг харгалзах шаардлагатай.

Австри Улс

Австри Улсад одоо хэрэгжиж буй хатуу хөл хорионы хязгаарлалттай хамт нийт хүн амыг коронавирусийн шинжилгээнд хамруулах болсон байна. Үүнд эхлээд сургууль, цэцэрлэгийн багш нарыг хамруулах юм. Энэ шинжилгээ нь сайн дурын үндсэн дээр хийгдэх ба Австрийн эрх баригчид хагас тэрбум кроны өртөгтэй долоон сая түргэн оношлуур захиалсан ба үүнээс ч илүүг худалдаж авахаар төлөвлөж байна.

Одоогийн байдлаар Австри Улс бүх нийтийн хөл хорионы хоёр дахь үе шатаа хэрэгжүүлж байна. Эхний иж бүрэн шинжилгээг 12 дугаар сарын эхний амралтын өдрүүдэд зохион байгуулах төлөвлөгөөтэй байна. Засгийн газрын төлөвлөгөөний дагуу Австрийн батлан хамгаалах салбар цэргүүдийн тусламжтайгаар ложистик, зохион байгуулалтыг хийж байна. Аврах алба болон сайн дурынхан зохион байгуулалтад оролцож байгаа бөгөөд шинжилгээг эмнэлгийн эмч мэргэжилтнүүд гардан хийнэ.

Түргэн оношлуураар 15 минутын дотор хариу гарах бөгөөд коронавирус тээгч эсэхийг тодорхойлох юм. Энэ нь PCR шинжилгээ шиг найдвартай биш боловч туршилт нь урьдчилан сэргийлэх ач холбогдолтой гэж мэргэжилтнүүд үзэж байна.

Тохиолдол бүртгэгдээгүй орнууд

Бүгд Найрамдах Ардчилсан Солонгос Ард Улс, Кирибати Улс одоогоор ямар нэгэн халдварын тохиолдол бүртгэгдээгүй байна.¹¹¹

¹⁰⁸ <https://www.worldometers.info/coronavirus/>

¹⁰⁹ He, X., Lau, E. H., Wu, P., Deng, X., Wang, J., Hao, X., ... & Mo, X. (2020). Temporal dynamics in viral shedding and transmissibility of COVID-19. *Nature medicine*, 26(5), 672-675.

¹¹⁰ Cheng, H. Y., Jian, S. W., Liu, D. P., Ng, T. C., Huang, W. T., & Lin, H. H. (2020). Contact tracing assessment of COVID-19 transmission dynamics in Taiwan and risk at different exposure periods before and after symptom onset. *JAMA internal medicine*.

¹¹¹ <https://www.theguardian.com/world/live/2020/nov/17/coronavirus-live-news-vaccine-progress-encouraging-says-who-south-korea-at-critical-crossroads>

Цар тахлын эмчилгээний мэдээлэл**ДЭМБ**

Ремдесивир (remdesivir) эмийг коронавирусийн эмчилгээнд амьсгалын замын халдварыг дарахад хамгийн үр нөлөөтэй¹¹² хэмээн хэрэглэж байсан ба 11 сарын 20-нд ДЭМБ-аас энэ эмийг коронавирусийн халдварын эмчилгээнд хэрэглэж болохгүй гэсэн зөвлөмж гаргалаа.¹¹³ АНУ-ын ерөнхийлөгч Дональд Трамп өвдөх үед энэ эмээр эмчилж байсан бөгөөд олон улсад найдвар төрүүлээд байсан юм. Харин хамгийн сүүлд ДЭМБ-ын хийсэн 7.000 хүн оролцсон 4 эмнэл зүйн туршилт судалгааны дүнд энэ эм нь өвчтөний нас баралт, амьсгалын аппаратанд орох, эдгэрэх хугацаа зэрэгт нөлөөлдөггүй болох нь тодорхой болжээ.

ОХУ

Оросын эмч нар өвчтөн эмчлэх тусгай хөтөлбөрийг ашиглаж байна. Левофлоксацин, азитромициний антибиотик ба умифеновир зэрэг вирусийн эсрэг эмнүүд үүнд багтаж байна. Албаны хүмүүс эдгээр антибиотик ба вирусийн эсрэг эмнүүд цаашид хүрэлцээ муутай болж байгаа талаар мэдэгдэв.

Вакцин үйлдвэрлэл, туршилт, эмнэлзүйн практик, гаж нөлөө, эрсдэл, худалдан авалтын боломжууд

Одоогийн байдлаар олон улсын түвшинд Германы Pfizer ба АНУ-ын биотехнологийн Moderna фирмийн КОВИД-19-ийн вакцинууд 95%-аас дээш үр дүнтэй гэж мэдэгдээд байна.

COVAX- Гави Вакцины Холбоо¹¹⁴

COVAX бол Засгийн газар, үйлдвэрлэгчидтэй хамтран КОВИД-19-ийн вакциныг дэлхийн бүх орнуудад хүртээмжтэй байлгах чиглэлээр хамтран ажилладаг цорын ганц байгууллага юм. COVAX нь өндөр хөгжилтэй, хөгжиж буй орны вакцин үйлдвэрлэгчид, НҮБ-ын Хүүхдийн сан, Дэлхийн банк, иргэний нийгмийн байгууллагуудтай түншлэн ажилладаг.

COVAX AMC (Advance Market Commitment) нь бага дунд хөгжилтэй 92 оронд КОВИД-19-ийн вакциныг хүн амынх нь 20%-д хүрэлцэхүйц хэмжээгээр олгохоор болсон ба үүнд Монгол Улс багтсан. Харин үүнээс цааших тунг тухайн орны санхүүгийн байдал, халдварын зэрэг, яаралтай нөхцөл байдлаас шалтгаалан олгоно.¹¹⁵

КОВИД-19-ийн вакцины тэгш хүртээмжтэй байдлыг хангах зорилгоор бага болон дунд эдийн засагтай орнуудад зориулж 2 тэрбум долларын сан босгосон боловч 2021 онд дахин 5 тэрбум долларыг нэмж босгох шаардлагатай байна. Билл ба Мелинда Гейтсийн сан нь КОВИД-19-ийн вакцины судалгаа болон боловсруулалтыг дэмжих зорилгоор Цар тахлын бэлэн байдлын инновацийн эвсэлд (Coalition for Epidemic Preparedness Innovations - CEPI) нэмэлтээр 20

¹¹² Beigel, J. H., Tomashek, K. M., Dodd, L. E., Mehta, A. K., Zingman, B. S., Kalil, A. C., ... & de Castilla, D. L. (2020). Remdesivir for the treatment of Covid-19—preliminary report. The New England journal of medicine.

¹¹³ <https://www.who.int/news-room/feature-stories/detail/who-recommends-against-the-use-of-remdesivir-in-covid-19-patients>

¹¹⁴ <https://www.gavi.org/news/media-room/over-us-2-billion-raised-support-equitable-access-covid-vaccines-additional-us-5>

¹¹⁵ <https://www.gavi.org/news/media-room/92-low-middle-income-economies-eligible-access-covid-19-vaccines-gavi-covax-amc>

сая ам доллар хандивласан. Энэхүү чухал санхүүжилт нь аюулгүй, үр дүнтэй КОВИД-19-ийн вакцинтай болох үед бага дунд хөгжилтэй орнуудыг хоцроохгүй байх зорилготой.

2021 оны эцэс гэхэд дор хаяж таван тэрбум ам доллар шаардлагатай тул Gavi COVAX -д улс орнууд хандив өгсөөр байна. Үүнд:

- Европын Комиссын Ерөнхийлөгч бага орлоготой орнуудад вакцины хүртээмжийг дэмжих зорилгоор 100 сая евро буюу (ойролцоогоор 120 сая доллар)
- Франц улс 100 сая евро буюу 120 сая доллар
- Испани 50 сая евро буюу 60 сая доллар
- Билл & Мелинда Гэйтсийн сан нь Гавигийн санд 50 сая доллар, COVAX AMC санд 106 сая доллар нийт 156 сая доллар, вакцины судалгаанд зориулж CEPI-д 20 сая ам доллар
- БНСУ 10 сая долларыг тус тус хандивлахаар болжээ.

Европын Холбоо

Pfizer-BioNTech ба CureVac-ийн боловсруулж буй КОВИД-19-ийн вакцинаас 425 сая тунг 10 тэрбум гаруй доллараар худалдаж авахаар боллоо. Pfizer-BioNTech вакцин нь 95%-ийн үр дүнтэй¹¹⁶ гэж үзсэн ба нэг тунд \$18.34 төлөхөөр болжээ.¹¹⁷ Харин CureVac вакцин нь эмнэл зүйн туршилт судалгааны төгсгөлийн үедээ хараахан орж амжаагүй ба 2 дахь шатанд 90%-ийн үр дүнтэй¹¹⁸ гэж үзсэн байна. Европын холбоо энэ вакцины нэг тунг \$11.84-ээр худалдан авахаар болжээ.¹¹⁹ Туршилт судалгаагаар эдгээр вакциныг хийлгэсний дараа хэсэг газрын өвдөлт, халуурах тохиолдол илэрсэн ба 48 цагийн дотор гаж нөлөө арилсан байна.

Испани Улс

Испанийн хүн амын 70 хувь нь 2021 оны эхний хагаст вакцинд хамрагдана гэж тус улсын Ерөнхий сайд Педро Санчес мэдэгдсэн ба ямар хүмүүс түрүүлж вакцин хийлгэхийг тогтоох тусгай хороог байгуулсан байна.

Украин Улс

Украин ирэх оны эхний хагаст 8 сая тун вакцин авахаар төлөвлөж байна. 12 дугаар сарын 7-н гэхэд холбогдох техникийн баримт бичигт гарын үсэг зурахаар төлөвлөөд байна. Эхний ээлжинд 1.2 сая тун байх бөгөөд хамгийн эрсдэлтэй бүлэгт голчлон хэрэглэнэ гэжээ. Украин Улс вакцины бүх үйлдвэрлэгчид, ханган нийлүүлэгчидтэй яриа хэлэлцээр хийж, төсвийн хөрөнгийг худалдан авалтад зориулж хуваарилсан гэдгээ хэлэв.

ОХУ

ОХУ-ын анхны вакцин Спутник V гэж нэрлэсэн вакцины туршилт 92% үр дүнтэй тухай мэдэгджээ. 11 дүгээр сард ойролцоогоор 500,000 тун үйлдвэрлэх болно

¹¹⁶ <https://www.pfizer.com/news/press-release/press-release-detail/pfizer-and-biontech-include-phase-3-study-covid-19-vaccine>

¹¹⁷ <https://www.irishtimes.com/business/health-pharma/eu-could-pay-more-than-10bn-for-covid-19-vaccines-1.4414493>

¹¹⁸ <https://www.fiercebiotech.com/biotech/curevac-climbs-vaccine-data-despite-tolerability-questions>

¹¹⁹ <https://www.irishtimes.com/business/health-pharma/eu-could-pay-more-than-10bn-for-covid-19-vaccines>

гэжээ. Сибирийн Вектор институтын бүтээсэн хоёр дахь вакцин болох EpiVac Corona-ийн бүртгэлийн дараах туршилтууд үргэлжилж байна.

Бельги Улс

Бельги коронавирусийн эсрэг вакциныг хүн амын 70 орчим хувь буюу 8 сая орчим хүнд үнэ төлбөргүй хүргэхээр төлөвлөж байна. 11.5 сая хүн амтай Бельги улсад ойролцоогоор 540.000 коронавирусийн тохиолдол бүртгэгдэж, 14.000 гаруй хүн нас баржээ.

БУСАД ОРНУУДЫН ЭМНЭЛЗҮЙН САЙН ТУРШЛАГУУД

Австрали Улс Холбооны Засгийн газраас эрт авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээнүүдийн нэг нь австраличуудыг эрүүл мэндийн теле үзлэгт хамруулах, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ байв. Ингэснээр өвчтөнүүд эмнэлгийн мэргэжилтнүүдтэй дүрс бичлэгээр болон утсаар холбогдож зөвлөгөө авах боломж бүрджээ. Австраличууд теле үзлэгийг маш таатай хүлээн авсан бөгөөд уг шийдвэр хэрэгжиж эхэлсэн эхний таван долоо хоногт гурван сая өвчтөн 4.3 сая гаруй үйлчилгээг авчээ. 1000 гаруй ерөнхий эмч нарын дунд явуулсан судалгаагаар 99 хувь нь теле үзлэгийн үйлчилгээг санал болгож байгааг тогтоожээ.

British Airways компанийн туршилт¹²⁰ British Airways компани Америкийн гурван нисэх буудлаас Их Британи руу зорчиж буй зорчигчдод коронавирусийн сайн дурын шинжилгээг хийх гэж байна. British Airways агаарын тээврийн компани American Airlines-тэй хамтран АНУ-аас Хитроу хүртэл тодорхой чиглэлд шинжилгээг туршиж үзэх болно гэж мэдэгджээ.

Зорчигчдыг нисэхээс 72 цагийн өмнө, дараа нь Лондонгийн нисэх онгоцны буудал дээр ирээд гурван өдрийн дараа шинжилгээнд хамруулна. Туршилтын үр дүнг Их Британи, АНУ-ын Засгийн газруудтай хуваалцах ба British Airways компани зорчигчдыг турших нь хорио цээрийг сулруулахад дөхөм болно гэж найдаж байгаагаа илэрхийлэв.

ЦАР ТАХЛЫН ЭМНЭЛЗҮЙН ПРАКТИКТ ДАГАЖ МӨРДӨХ ОЛОН УЛСЫН БАЙГУУЛЛАГУУДААС ГАРГАСАН ЗААВАР ЗӨВЛӨМЖ, УДИРДАМЖ

Эмийн эмчилгээ ба КОВИД-19 ДЭМБ-ын удирдамж

Энэ удирдамж нь КОВИД-19-ийн эсрэг эмийн эмчилгээний талаарх эмнэл зүйн туршилт- судалгааны нэгдсэн тойм бөгөөд 2020.11.20-д шинэчлэгдэн хэвлэгдсэн.¹²¹ Удирдамжид олон улсад коронавирусийн эмчилгээг судлахад зориулан хийгдэж буй нийт 2.800 гаруй эмнэл зүйн туршилт судалгаа бүртгэгдсэн ба олон улсын тавцан дахь томоохон платформууд болох RECOVERY, WHO SOLIDARITY, DISCOVERY судалгаанууд ч багтсан.

Эдгээр туршилтууд нь одоогоор ремдесэвир, кортикостероидууд, гидроксохлорокин, лопинавир-ритонавир, бусад эдгэрсэн хүний цусны сийвэн, дархлаа зохицуулах эмчилгээний үр дүнг гаргасан судалгааг нэгтгэн мета-анализ хийж дүгнэлт өгөхийг зорьсон.

¹²⁰<https://www.theguardian.com/world/live/2020/nov/17/coronavirus-live-news-vaccine-progress-encouraging-says-who-south-korea-at-critical-crossroads>

¹²¹ <https://www.who.int/publications/i/item/therapeutics-and-covid-19-living-guideline>

ДЭМБ ба Олон улсын эмийн зохицуулах байгууллагуудын эвслээс (International Coalition of Medicines Regulatory Authorities, ICMRA) хамтран гаргасан мэдэгдэл

ICMRA ба ДЭМБ нь КОВИД-19-ийн өвчтөнүүдийг аюулгүй, үр дүнтэй эмээр хангахын тулд шинжлэх ухааны хатуу стандарт бүхий эмчилгээ, вакцины үнэлгээг хийж аюулгүй байдлын хяналтыг тогтмол явуулахад хамтран ажиллана. Энэхүү¹²² хамтарсан мэдэгдэлдээ КОВИД-19-ийг эмчлэх, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор аюулгүй, үр дүнтэй, чанарын баталгаатай эмийг тэгш хүртээмжтэй байлгах чиглэлээр тодорхой арга хэмжээ авахаа амласан байна.

Олон улсад КОВИД-19-ийн олон төрлийн вакцин, эмчилгээг хөгжүүлж байгаа бөгөөд түргэн шуурхай худалдаанд гаргах шаардлагатайг харгалзан ДЭМБ болон ICMRA нь нэгдэж, бүх улс орнуудын зохицуулалтын үйл явцыг уялдуулахыг дэмжих замаар хэд хэдэн арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр үүрэг болгов. Үүнд:

- Найдвартай үр дүн бүхий сайн хийгдсэн эмнэлзүйн туршилтуудыг эрэмбэлэх;
- Эмнэлзүйн туршилт судалгаагаар амьдралд буухуйц шинжлэх ухааны үндэслэлтэй үр дүн гарсан эсэх, цуглуулсан өгөгдөл нь аюулгүй, хангалттай хугацаанд явагдсан эсэхийг баталгаажуулах;
- Олон орны зөвшөөрлийг хөнгөвчлөх зорилгоор тухай бүрд нь зохицуулагч байгууллагуудын дунд мэдээллийг хуваалцах;
- ICMRA-ийн гишүүд ба ДЭМБ-ын гишүүн орнуудын эмийн зохицуулах зарчмуудын дагуу үйл явц, бодлогыг хэрэгжүүлэх, онцгой байдалд тохирсон түргэн шуурхай хариу үзүүлэх;
- Зохицуулалтын шийдвэр гаргахад нь туслахын тулд эмнэл зүйн туршилтын үр дүнг бүрэн ил тод байлгах, эрх баригчдад итгэх олон нийтийн итгэл, вакцинд итгэх итгэлийг баталгаажуулах;
- Зайлшгүй шаардлагатай эм, вакцины хомсдолоос урьдчилан сэргийлэх, тийм хомсдолыг багасгахад хамтран ажиллах;
- КОВИД-19 эмчилгээ, вакциныг зөвшөөрсөн тохиолдолд тэдгээрийн хэрэглээг хянах, аюулгүй байдал, үр дүнтэй холбоотой асуудлуудыг шийдэхэд үргэлжлүүлэн хамтран ажиллах;
- Өвчтөний амь насанд аюул учруулж болзошгүй нотлогдоогүй эмчилгээ, хуурамч нэхэмжлэлтэй холбоотой эрсдлийг бууруулах.

КОВИД-19 цар тахалтай тэмцэх үеийн хувийн мэдээлэл ба нууцыг хамгаалах НҮБ-ын тогтоол

Мэдээллийг цуглуулах, хуваалцах, боловсруулах нь коронавирусийн тархалтыг хязгаарлаж, цахим хэлбэрээр хавьтагчийг илрүүлэх нь нийгэм хэвийн байдалдаа хурдан буцаж орж болохыг олон улсын жишээ харуулж байна. Жишээлбэл, хүмүүс гар утас, имэйл, банк, олон нийтийн сүлжээ, шуудангийн үйлчилгээг ашиглах үеийн хөдөлгөөнт байдлын өгөгдлийг цуглуулж вирусийн тархалтыг хянахад тусалж, НҮБ-ын заавар зөвлөмжийг хэрэгжүүлэхэд дөхөм болж байна.¹²³

¹²²<https://www.who.int/news/item/06-11-2020-who-icmra-joint-statement-on-the-need-for-improved-global-regulatory-alignment-on-covid-19-medicines-and-vaccines>

¹²³https://www.who.int/publications/i/item/WHO-2019-nCoV-Ethics_Contact_tracing_apps-2020.1

Гэсэн ч эдгээр өгөгдөл нь хувь хүний мэдээллийг ихээр агуулж буй тул КОВИД-19 цар тахалтай тэмцэх үеийн хувийн мэдээлэл ба нууцыг хамгаалах тогтоолыг 2020.11.09-д баталсан байна. Үүнд дараах агуулгууд багтана.

- КОВИД-19 цар тахлын эсрэг авч буй арга хэмжээнүүд хууль ёсонд нийцэх ёстой ба тодорхой цаг хугацаа, хамрах хүрээ тодорхой байх;
- Дээрх зорилгын дагуу цуглуулсан мэдээллийн нууцлал, аюулгүй байдлыг хангаж, заасан хугацаанд хадгалах, өгөгдлийг зохих ёсоор устгах ажлыг баталгаажуулах;
- Аливаа өгөгдөл хуваалцахдаа мэдээлэл хамгаалах, нууцлалын зарчмуудыг дагаж мөрдөх ёстой ба эрсдэлийн үнэлгээнд суурилан мэдээллийг ашиглах;
- Аливаа өгөгдлийг зөвхөн зориулалтын дагуу ашиглах ба цар тахлын эсрэг авах арга хэмжээнд ашиглах шаардлагагүй болмогц цуглуулахаа зогсоох;
- Өнөөгийн болон ирээдүйн үйл ажиллагаанд олон нийтийн итгэлийг хадгалахын тулд өгөгдлийг хэрхэн ашиглах явцаа ил тод байлгах.¹²⁴

¹²⁴ <https://www.who.int/news/item/19-11-2020-joint-statement-on-data-protection-and-privacy-in-the-covid-19-response>